

РОЗДІЛ 8. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ ТА СПОСОБИ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА ПЛАСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

METHODOLOGICAL APPROACHES AND METHODS OF THE AUDIT OF FINANCIAL STABILITY AND SOLVENCY OF THE ENTERPRISE

У статті розглянуто особливості застосування методичних прийомів та способів аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства, а саме методичні прийоми проведення аудиту, методичні прийоми фінансово-господарського контролю, методи, які використовуються для аудиторського оцінювання фінансової стійкості та платоспроможності. Запропоновано організаційно-інформаційну модель аналізу фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Ключові слова: фінансова стійкість, платоспроможність, методичні прийоми аудиту, методи аудиту, способи аудиту, організаційно-інформаційна модель аналізу.

В статье рассмотрены особенности применения методических приемов и способов аудита финансовой устойчивости и платежеспособности предприятия, а именно методические приемы проведения аудита, методические приемы финансово-хозяйственного контроля, методы, которые используются для аудиторского оценивания

финансовой устойчивости и платежеспособности. Предложена организационно-информационная модель анализа финансовой устойчивости и платежеспособности предприятия.

Ключевые слова: финансовая устойчивость, платежеспособность, методические приемы аудита, методы аудита, способы аудита, организационно-информационная модель анализа.

The article deals with the peculiarities of the application of methodical techniques and methods of audit of financial stability and solvency of the enterprise, namely: methodical methods of audit, methodical methods of financial and economic control, methods used for the audit of financial stability and solvency of the enterprise is proposed.

Key words: financial stability, solvency, methodical methods of audit, audit methods, methods of audit, organizational and informational model of analysis.

УДК 658.1

Коцераба Н.В.

к. е. н., доцент кафедри обліку та оподаткування
Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

Постановка проблеми. В нестабільних умовах сьогодення проведення аудиторських перевірок набуває все більшого значення для керівників підприємств та управлінського персоналу. Аудитори застосовують різні набори методичних прийомів та способів аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Ці інструменти не є сталими, але частина з них чітко визначена в аудиторських документах, а їхнє використання є необхідним для здійснення ефективного аудиту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методичні прийоми та способи аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства досліджували З.О. Винник, Т.А. Городня, І.І. Грицак, С.І. Дерев'янка, С.П. Лозовицький, Є.В. Мних, Я.І. Мулик, М.О. Никонович, М.Ф. Огійчук, С.О. Олійник, С.М. Петренко, Л.Я. Тринька та інші науковці. Проте залишається низка невирішених завдань методичного характеру, що потребує більш детального вивчення проблеми.

Постановка завдання. Метою дослідження є вивчення особливостей застосування методичних прийомів та способів аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Метод аудиторської діяльності базується на основних положеннях діалектичного методу пізнання та законах політичної економії. Економічні процеси, які виникають та провадяться на підприємствах, є певним узагальненим цілим, окремі частини якого не відрізняються одна від одної [4, с. 27].

Метод – це прийом дослідження, що визначає підхід до об'єктів, які вивчаються, тобто шлях наукового пізнання та встановлення істини. Методичні прийоми аудиту – це сукупність способів вивчення законності, доцільності та ефективності операцій, процесів, явищ (об'єктів аудиту) для оцінювання діяльності підприємства та підтвердження достовірності відображення у фінансовій та інших видах звітності [2, с. 76].

Метод аудиту – це сукупність способів та прийомів, які використовуються для дослідження стану об'єктів, що вивчаються. Ці прийоми можна об'єднати в три групи (рис. 1).

Отже, методом аудиту є визначення реального, якісного та кількісного стану об'єктів, виявлення відхилень від базового або нормативного стану, а також оцінювання цих відхилень за критеріями доцільності та законності [4, с. 27].

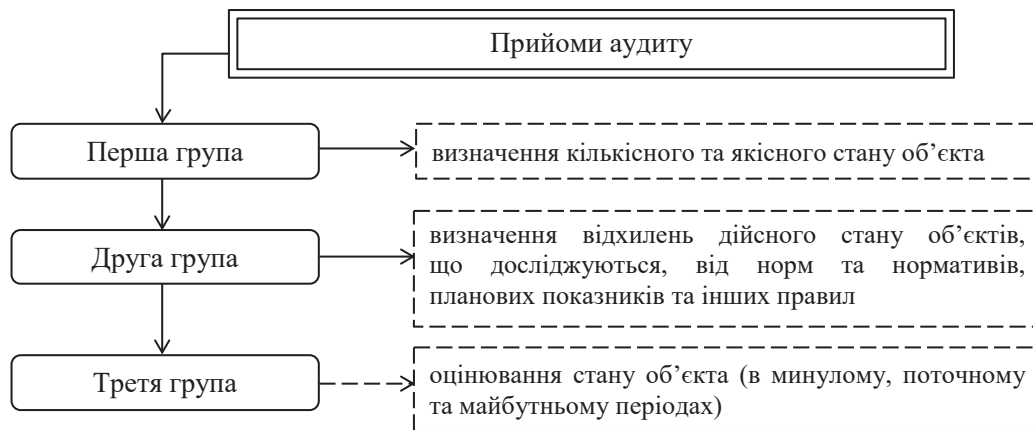

Рис. 1. Прийоми аудиту

В практиці аудиту застосовуються різні методи та прийоми. Вони залежать від об'єктів дослідження, проте під час розгляду змісту поняття «методика аудиту» необхідно пам'ятати, що, як і в кожній галузі знань, в аудиті застосовують від-

повідні загальнонаукові та специфічні методичні прийоми (рис. 2) [2, с. 76].

Сучасні методи та прийоми використовуються згідно з організаційно-технологічними особливостями підприємства й об'єктів аудиту (матеріальні,

Рис. 2. Методичні прийоми аудиту

Розроблено автором за [8, с. 74]

фінансові, трудові ресурси підприємства, умови їх збереження тощо).

Наприклад, в промисловому підприємстві з виробництва продукції під час проведення аудиту фінансової стійкості та платоспроможності доцільно використовувати такі методичні прийоми, як формальна перевірка, камеральна перевірка, економічний аналіз, дослідження документів, групування недоліків, документування результатів аудиту [4, с. 124].

По-іншому класифікує методичні прийоми аудиту Н.М. Заварихін, який поділяє методи аудиту на загальнонаукові, власні методи аудиту (суттєвість), спеціалізовані (за допомогою таких методів складається аудиторський висновок, вони фактично ототожнюються із загальнонауковим методом узагальнення), нормативні (поділяються на адміністративно-правові та цивільно-правові) та емпіричні (експертиза, інвентаризація, опитування, тестування тощо) [7, с. 29].

Спеціалісти галузі незалежного аудиту виділяють десять методичних прийомів проведення аудиту, характеристика яких відображена на рис. 3.

Під час аудиторського оцінювання фінансової стійкості та платоспроможності підприємства використовують такі методи, як метод читання зовнішньої звітності, метод галузевого порівняльного аналізу, метод порівняльного аналізу облікових та звітних даних клієнта за кілька минулих періодів часу, метод порівняльного аналізу фактичних даних клієнта з розрахунками самого аудитора, метод коефіцієнтного аналізу (рис. 4).

Також під час здійснення аудиторської перевірки використовуються методичні прийоми, запозичені з інших наук. Наприклад, у процесі аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства можуть використовуватись методичні прийоми фінансово-господарського контролю, які представлені групами прийомів фактичного та документального контролю. Характеристику та перелік цих груп прийомів наведено на рис. 5.

З теорії ймовірності в аудиті знаходять застосування методи комбінаторики, дисперсії дискретної, випадкові величини тощо. З бухгалтерського обліку в аудиті широко використовуються такі методи, як оцінка, система рахунків, подвійний запис, інвентаризація, балансове рівняння, калькуляція.

Рис. 3. Методичні прийоми незалежного аудиту

Розроблено автором за [6, с. 11]

Рис. 4. Методи, які використовуються для аудиторського оцінювання фінансової стійкості та платоспроможності підприємства

Розроблено автором за [1, с. 86]

Застосовуються також відомі методи фінансового аналізу, а саме горизонтальний, вертикальний, трендовий аналіз, метод фінансових коефіцієнтів. Проте все рідше використовуються економіко-математичні методи аналізу. До цих методів належать класичні методи математичного аналізу, методи математичної статистики (теорія кореляції), економетричні методи, методи математичного програмування, математичної теорії оптимальних процесів тощо [9, с. 154].

Найважливішу роль у здійсненні аудиту фінансової стійкості та платоспроможності суб'єкта господарювання відіграє аналіз. Його результати є важливою характеристикою підприємства, вони характеризують ефект його поточного та фінансового розвитку, можливість збільшувати економічний потенціал, платіжну здатність. Отже, здійснення аналізу є необхідним, в його об'єктивних результатах зацікавлена велика кількість учасників економічних відносин, таких як інвестори, керівництво та працівники підприємства.

Аналіз фінансової стійкості та платоспроможності підприємства допомагає визначити можливість суб'єкта господарювання протистояти дії негативних факторів, які можуть впливати на його фінансовий стан.

Перед проведенням аналізу фінансової стійкості та платоспроможності доцільно сформувати організаційно-інформаційну модель аналізу, яка

включає шість основних елементів, що характеризують мету й завдання аналізу, сукупність методів для проведення аналізу, визначають суб'єктів та об'єкти аналізу.

Організаційно-інформаційна модель аналізу фінансової стійкості та платоспроможності відображена на рис. 6.

Аналіз фінансової стійкості та платоспроможності слід проводити в динаміці за такими етапами:

- 1) аналіз абсолютних показників фінансової стійкості;
- 2) аналіз відносних показників фінансової стійкості;
- 3) аналіз платоспроможності;
- 4) визначення запасу фінансової стійкості [3, с. 23].

На першому етапі розраховуються абсолютні показники фінансової стійкості, тобто ті показники, які характеризуватимуть джерела формування запасів та затрат, що відображають різний ступінь охоплення різних видів джерел та показники забезпеченості запасів і затрат джерелами їх формування. На основі отриманих результатів визначається тип фінансової стійкості.

На другому етапі аналізуються відносні показники фінансової стійкості.

Третій етап аналізу фінансової стійкості та платоспроможності підприємства передбачає здійснення аналізу платоспроможності. Цей аналіз

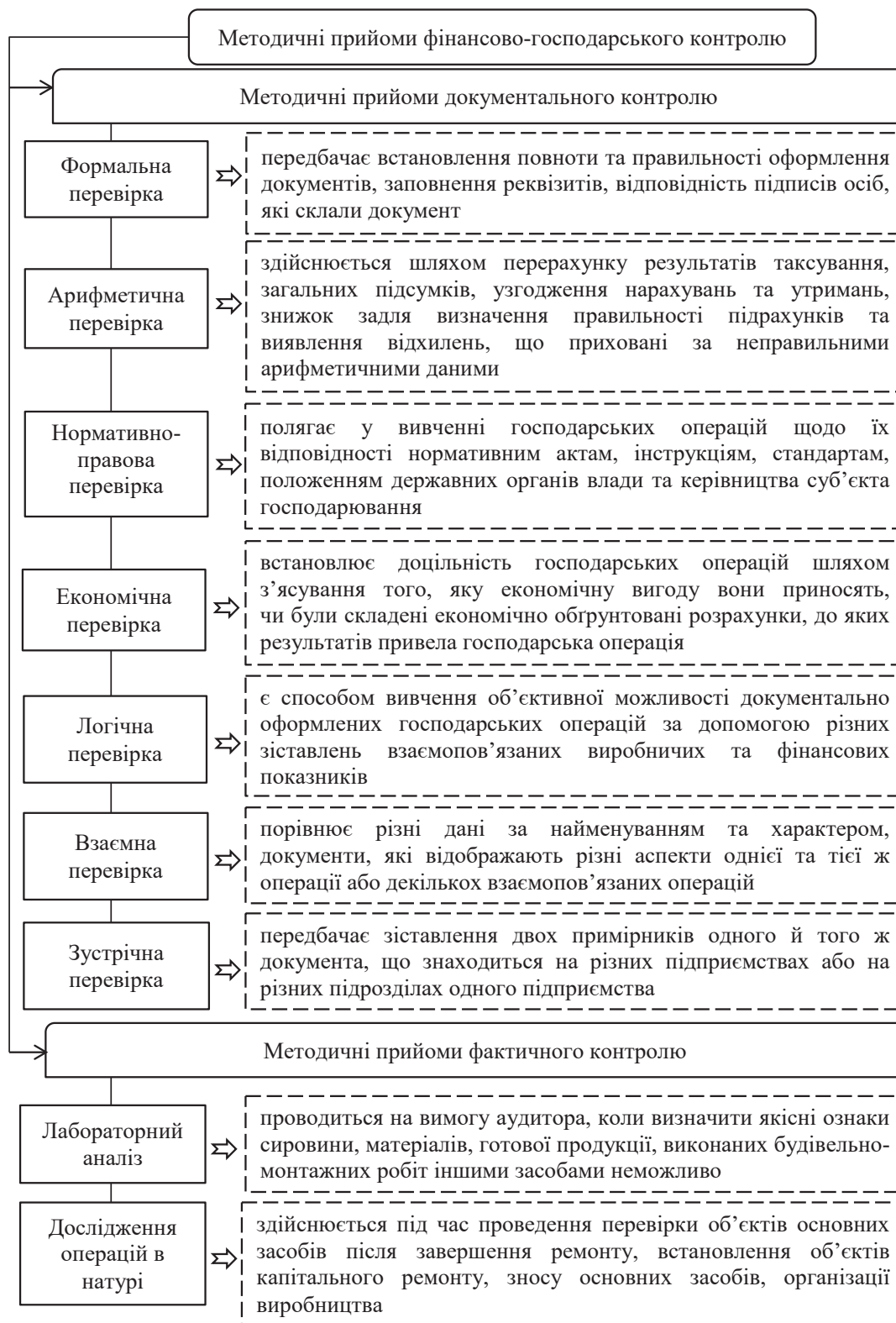

Рис. 5. Методичні прийоми фінансово-господарського контролю

Розроблено автором за [9, с. 153]

здійснюється на основі розрахунку ліквідності, що включає групування активів за ступенем ліквідності та пасивів балансу за терміном сплати, а також розрахунок показників платоспроможності.

На четвертому етапі аналізу фінансової стійкості та платоспроможності підприємства необхідно розрахувати запас фінансової стійкості. Він розраховується задля прийняття ефективних управлінських рішень.

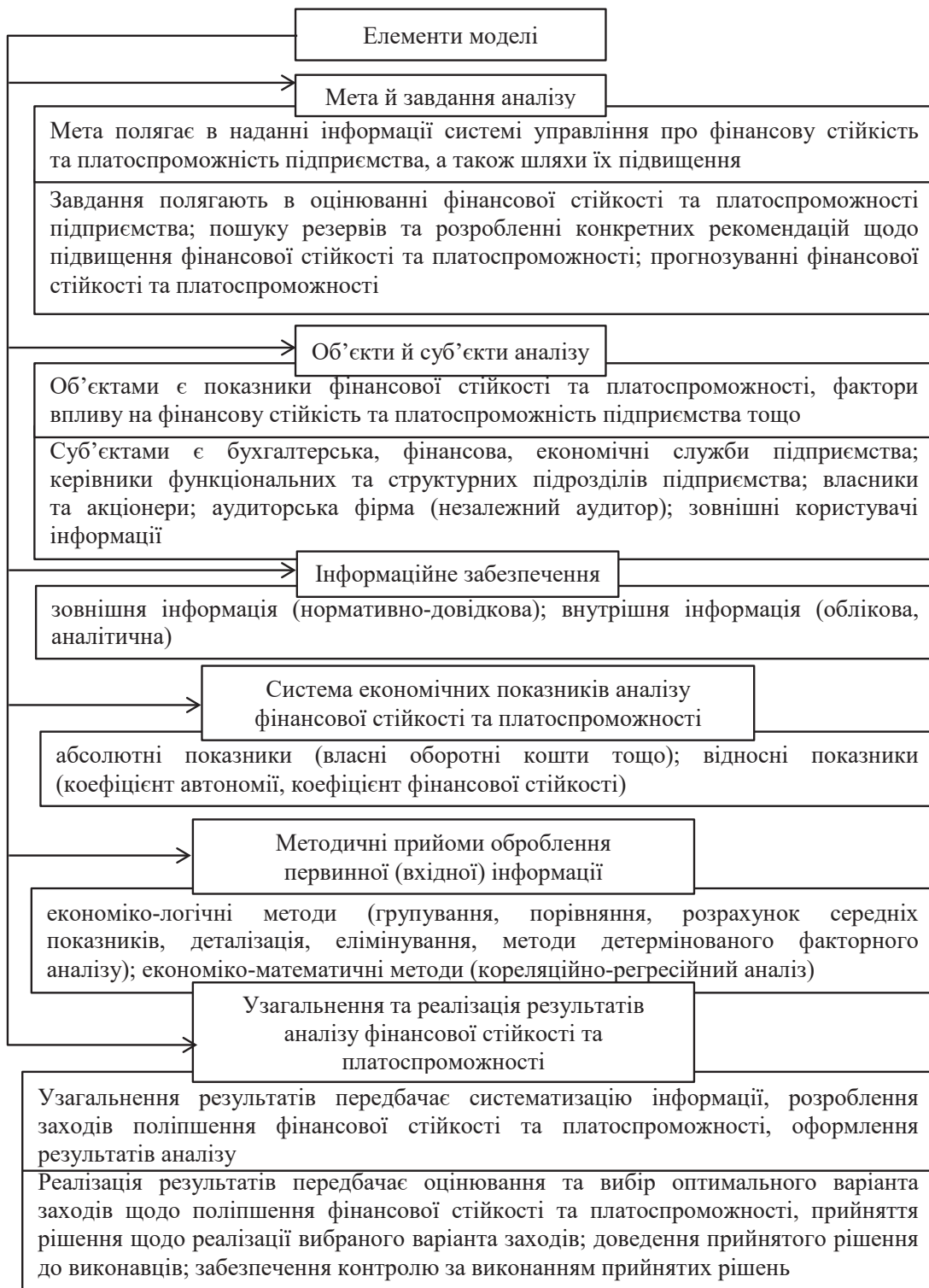

Рис. 6. Організаційно-інформаційна модель аналізу фінансової стійкості та платоспроможності підприємства

Основні етапи здійснення аналізу фінансової стійкості та платоспроможності підприємства слід доповнити проведенням факторного аналізу задля економії ресурсів та раціонального планування на перспективу.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, основою для проведення аудиту

фінансової стійкості та платоспроможності підприємства є застосування аудиторських процедур та прийомів, зокрема аналітичного блоку. Їх використання зменшує рівень аудиторського ризику, підвищує якість проведення аудиту та скорочує час, який використовується для його здійснення. Основними аудиторськими проце-

дурами, які використовуються під час аудиту фінансової стійкості та платоспроможності підприємства, є повторне обчислення та повторне виконання, запити, підтвердження та аналітичні процедури.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Костирко А.Г. Аудит: курс лекцій. Миколаїв: МНАУ, 2017. 104 с.
2. Дерев'янку С.І., Кузик Н.П., Олійник С.О. та ін. Аудит: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 380 с.
3. Беялов Т.Е., Олійник А.В. Фінансова стійкість підприємства та шляхи її зміцнення. Інтернаука. 2016. № 12. С. 22–26.

4. Бурова Т.А. Методи і прийоми експрес-аудиту фінансової звітності. Економічний простір. 2016. № 112. С. 122–128.

5. Винник З.О. Аналітичні процедури як метод отримання аудиторських доказів. Аудитор України. 2013. № 6. С. 27–34.

6. Вініченко О.М. Узагальнення методів контролю діяльності підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2014. № 19. С. 10–15.

7. Гончар І.І. Методичні прийоми і процедури в аудиті різних форм господарювання. Агросвіт. 2010. № 24. С. 28–31.

8. Лозовицький С.П. Аудит: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Львів: Магнолія 2006, 2011. 466 с.

9. Петренко С.М., Пальцун І.М. Аудит: теорія і практика застосування міжнародних стандартів: навч. посіб. 2-ге вид. Львів: Магнолія 2006, 2013. 520 с.